

TELEGRAFUL ROMÂNUL.

Nr. 38.

ANULU XXIII.

Sabiiu in 15/27 Maiu 1875.

Telegrafulu este de două ori pe săptămână: Duminică și Joi. — Prenumeratiunea se face în Sabiiu la expeditorii foiei, pe afară la s. r. poste cu bani și prin scrisori francate, adresate către expeditorii. Prețulu pnenumeratiunei pentru Sabiiu este pe anu 7 fl. v. a. iar pe o jumătate de anu 3 fl. 50. Pen-

tru celelalte părți ale Transilvaniei și pentru provinciile din Monarchia pe unu anu 8 fl. și pe o jumătate de anu 4 fl. v. a. Pentru princip. și țări străine pe anu 12 1/2 anu 6 fl. Inseratele se plătescu pentru întâia oră cu 7 cr. și pentru a doua oră cu 5 1/2 cr. și pentru a treia repetiție cu 3 1/2 cr. v. a.

Conferința românilor.

Sabiiu, 12/24 Maiu 1875.

Conferința convocată de clubulu clusianu său cojocianu, s'a ținutu ieri în sal'a dela „Imperatulul romanilor“. Acestei conferințe eră sa premierga un'a Sambeta s'er'a constituita din Sabiiiani și din cei dejă sosiți din afară și avea de scopu de a pregăti materialulu pentru adevărata conferința și a-i usurá agendele. Inca de Sambata s'er'a se vedea binisioru ca cei din afară venisera cu opiniunea formulată gât'a pentru *passivitate*.

Duminică la 9 ore s'a deschis conferința prealabilă. Al. Alesandru Lazaru, că presedintele clubulu convocatoriu a condusu adunarea până la începerea adevăratei conferințe. Tempulu până la această din urmă s'a petrecutu cu discuțiuni lungi, pedante și seci despre modul de procedere în conferința prealabilă. Unii voiau constituire formale, alții diceau că constituirea sa se faca numai spre a castigá tempu, alții despicau firulu de peru în diece ca se calca formele parlamentare. O parte mare a conferinței s'aru fi învoitu și cu constituirea provisoria numai sa se curme disputele și sa pótã ajunge la discuțiunea meritoria. D. Axente crediendu ca constituirea se va face pentru ca densulu a marturisitu ca a venit cu passivitatea în busunariu și va fi crediutu ca și alții asiá au venit, dice simplu: „Sa trãiesca dlu Baritiu presedinte!“ Sal'a resuna de o aclamatiune puterica de „sa trãiesca“; inse abiá se face ierasi tacere și Macelariu atrage atentiunea conferinței ca acest'a acum nu se pótã, până dupa constituire, A. Densusianu propune disolverea conferinței prealabile și la 12 ore constituirea conferinței. De tóte formalitãțile a fostu vorb'a în conferința prealabilă, numai întielegere și discuțiune asupr'a obiectulu meritoriu n'a ajunsu tempu cã sa mai fie. Va se dica, despre ce erã mai mare lipsa sa se vorb'esca mai multu, despre aceea nu s'a vorbitu nimic'a.

În fine totu se delatura pedecile formale și asiá erã sa se înc'epã discuțiunea meritoria. Dara acum la propunerea lui Pred'a se înc'inge o discuțiune lungă despre solidaritate și ca minoritatea sa se supuna majoritãții. N. Gaetanu și alți membrii voiescu cã sa scie mai întâiu pentru ce sa fie solidari. Cu obiectulu acest'a s'a petrecutu totu tempulu, concludu nu se putã face, din cauza ca conferința nu erã constituita.

La 12 ore se deschide conferința, în locul conducatoriulu de până aci pasiesce la presiulu de etate, P. Dunc'a, dupa ce a renunçiatu dlu Baritiu, dicendu ca conferința mai multu aru putã perde, deca aru fi densulu presedinte; iudata dupa acest'a se aclam'ezã unu burou provisoriu constatatoru din Dr. Racuciu, I. Moldovanu, și Ioanu Porutiu.

La propunerea lui Aronu Densusianu se cetescu literile convocãtorie. Indata dupa cetire N. Densusianu combate pasagiulu din literile convocãtorie, unde se dice ca se chiama la conferința membrii „partideloru politice“, pentru ca densulu nu recunósce a fi existatu partide politice între români. Români, dice densulu, au fostu un'a în tóte tempurile și deca au fostu pareri diverginti, au fostu numai pa-

ri și convingeri de a le individiloru singurateci. O programa formulată de partida n'a existatu până acum, afara de program'a natiunale dela 1848. (În decursulu vorbirei atingendu si numirile de activisti și passivisti se audira din o parte voci: „Activistii nu suntu români!“ Altu membru alu conferinței dicea, totu în conferința prealabilă, ca activistii suntu, tradatori, renegati și magiaroni.) Deci face propunerea: Adunarea, neesistandu partide politice, se constituie în o intrunire particularia din tóte părțile Transilvaniei.

Se înc'inge de nou o discuțiune la carea iau parte Trombitasiu, I. Romanu Lazaru, Dr. Szilassi, Dr. Ratiu și Baritiu contr'a luãrei în desbatere a propunerei până dupa constituire, ceea ce se și intempla. Deci se cetescu membri înscriși și dupa cetirea prima se gasescu înscriși 114. Se intrerumpe conferința și se mai subscriu, asiá încãtu dupa a d'ouã cetire se arata înscriși 163 membri.

La propunerea lui Vit'ezu se alege Dr. Ratiu presedinte, care și prim'esce presiulu. Notarii provisorii se alege de definitivi și buroulu este în tipulu acest'a definitivu constituitu.

Acum și reînvoiesce N. Densusianu propunerea de mai înainte.

Dr. Brandusianu, din considerațiune ca suntu și membrii, cari au mandate dela tramitatoriilor lor și suntu și de acei'a cari n'au, propune ca conferința sa se num'esca de asiá, încãtu se corespunda amenduroror impregiurãrilor acestor'a. Gaetanu e multiamitu cu numirea din literile convocãtorie, pentruca corespunde fapteloru întemplate. V. Romanu propune trecerea la ordinea dilei preste incidentulu acest'a. În fine inse totusi se prim'esce propunerea lui N. Densusianu.

Cu *unanimitate* s'a primitu la propunerea lui E. Macelariu, ca la protocolu sa se esprime înainte de tóte și cu ocasiunea acest'a omagiulu, credința ne clatita și alipirea româniloru cãtra tron și dinasti'a habsburgica-lotaringica, respectarea legiloru patriei existente și pacea și infratirea între tóte natiunalitãțile din patria (sa trãiesca.)

Presedintele pune acum la ordinea dilei întrebarea meritoria: *Se ia parte români alegatori din Arde'u la alegerile viitorie de deputati la diet'a din Budapest'a, s'eu sa nu ia parte?*

Fiindu tempulu f'orte inaintatu face Axente propunerea sa se al'ega o comisiune de 13 membri și adeca: Baritiu, Axente, Dr. Ratiu, E. Macelariu, Hani'a, Aug. Munteanu, A. Densusianu, V. Romanu, Manu, I. Moldovanu, Al. Lazaru, Gaetanu și Pop'e'a (11 passivisti și 2 activisti! Impartire egale roman'esca a fostu acest'a, nu magiara!). Comisiunea acest'a av'e sa resolve în sinulu seu cestiunea de mai sus și la 5 ore d. m. sa vina cu unu elaboratu gât'a.

E. Macelariu nu e multiamitu cu compunerea comisiunei; deci dorindu cã în trens'a sa fi reprezentate tóte partidele și nuancile propune înmultirea comisiunei cu membrii: Dr. Borc'a, Cristea, Baniu și Pred'a, (trei activisti și unu passivistu).

Oct. Sorescu nu vede în compunerea listei prime respectata nici ecuitatea nici dreptatea. Este sciutu, orice aru dice cine-va, ca partide au existatu, și asiá nu crede ca acest'a aru fi modalitatea de apropiere a amenduoru

pãtiloru, propune dara ca s'eu sa se înmultiesca numerulu său sa se sc'ota din cei propusi cãti voru fi de lipsa sa între alții, pentru cã sa fie partidele și nuancile reprezentate în comisiune. (Borc'a, Cristea și alții esu din sala.)

Baritiu inca spriginesce propunerea lui Macelariu și parerea lui Sorescu.

Din contra combate Vitezu, Francu și alții și inca cu veementia, schimbarea listei compuse de Axente.

Pop'e'a și Boiu renunçia de a fi membri ai comisiunei.

Desbaterea a duratu inca multu asupr'a acestei cestiuni. Se pune la votu propunerea lui Macelariu și neputendu-se constatã majoritatea numai reman'e altu medilocu decãtu votare *nominale*. Dela acest'a s'a abatutu mai tardiu conferința și presiulu ia refugiu la unu expediente ne mai pomenitu, și adeca la trecerea celoru *pro* în dr'ep't'a și a celoru *contra* în stang'a.

Pop'e'a pasiesce în vre-o cãte-va cuvinte energice în contr'a unei procedãri ne mai pomenite în istoria parlamentarismulu și asiá a remasu pre josu și acestu modu de votare primindu-se adausulu lui Macelariu.

În locul lui Pop'e'a intra în comisiune Trombitasiu și în locul lui Boiu Dr. Racuciu (ambii passivisti.)

Presedintele cetesce o telegrama sosita dela junimea romãna din Vien'a, în care se recomanda neparticiparea la diet'a din Budapest'a și a d'ouã dela Ioachim Muresianu din Nasaudu, carea saluta simplu conferința, daranu se enunçia nici într'o parte. — Fiindu apr'ope de 3 ore siedința se suspende și se amãna pre 6 ore s'er'a.

Siedința conferinței se redeschide la 7 ore s'er'a. I. Moldovanu, cã referinte alu comisiunei, raport'ezã conferinței, ca majoritatea comisiunei și a insusitu urmãtoarea propunere:

1. Prelãnga sustienerea programi natiunale dela 1848 a concludu *absoluta passivitate* fatia cu alegerile deputatiloru la diet'a din Budapest'a.

Afara de propunerea acest'a, dice referintele, s'a mai ivitu în comisiune alte d'ouë propuneri, cari inse au remasu în minoritate. Un'a este a Drului Borc'a: 1. Procedere solidara cu români din Ungari'a în tóte cestiunile natiunale pre terenu legalu; 2) alegerea de deputati la dieta a celoru mai probati barbati români și 3) obligarea acestor'a a procede în cestiuni natiunale solidari cu deputatii celorlalte natiunalitãți nemagiare, cari se afla în pusetiune egale politica cu noi și în specialu solidari cu deputatii româniloru din Ungari'a. Alta propunere este a avocatulu Pred'a: 1) În principi passivitate; 2) participare la alegeri, inse asiá cã deputatii alesi sa nu între în dieta.

Înainte de începerea desbaterei asupr'a propunerei comisiunei aduce Mezei cestiunea solidaritãției pre tapetu și propune votarea solidaritãției neconditiunata, pre lãnga concludulu majoritãției. Axente propune a se espicã și votã solidaritatea asiá, ca acei ce nu suntu pentru absoluta passivitate sa nu fie constrinsi a si lucrã pentru ea, ci sa se oblige moralicesce a nu lucrã în contr'a ei. Pentru solidaritate neconditiunata vorb'escu: Macelariu, Hani'a, Ciato și dupa ce se încheiasc

desbaterea și Dr. Pecurariu, sub cuventu ca vorbesce la ordinea votãrei asupr'a propuneriloru. Contr'a vorbescu Sorescu, Borc'a, Lazaru, Cristea, Crisianu. Cristea dicea, ca pretensiunea de a lucrã cine-va în contr'a convingerei este în contradicere cu liberalismulu și cu libertatea consciinței și s'emanã cu principiulu statoritu de iesuiti, care se esprima prin cuvintele: „*il sacrificio dell' intelletto*“ (sacrificarea mintiei). Dara retragendu-si Axente propunerea, majoritatea se dechiara pentru cea a lui Mezei.

Vine la desbatere propunerea comisiunei. Mai întâiu iã cuventulu

Dr. Borc'a. Elu privesce cestiunea din partea sea principiale, inse la aplicarea ei țiene comptu de impregiurãrile *factice* politice, pentru cã sa aiba efectu resolvirea ei și sa nu remana *stërpa*. Activitatea este mai salutarã în tóte impregiurãrile, cãci involva lupta și usuare de drepturi politice, fie în cercu largu, fie în cercu mai restrinsu. Nu lu impedece nici cestiuni de dreptu a se esprime pentru activitate, cãci nici acest'a, nici passivitatea nu sancțiun'ezã nici unu dreptu. Participarea la alegeri său dreptulu electoralu este în tóte staturile constituționale facultativu, deci ori ne folosimu de elu, ori nu ne folosimu, nu s'a alteratu prin acest'a nici dreptulu pozitivu alu statulu nici dreptulu naturalu alu unui poporu.

Si în alte stãturi dara cu deosebire la noi, reprezentatiunile în parlamentu nu suntu, dupa cum erã odin'ora la noi în Transilvani'a, dapa cele trei natiuni recepte, ci reprezentatiunile suntu ale cercurilor, în cari se alege deputatii. Acesti'a suntu liberi și cã membri ai legislatiunei potu cere în dieta si schimbarea legiloru.

Deci intrarea în dieta este unu mijlocu de a-si aduce deputatii convingerile lor la val'ore în forulu competentu, a combate ce vedu ca este reu și a cere modificarea reulu spre bine. Este alta întrebare ca pótã reusi; inse atãt'a este pozitivu, ca pótã reusi cu castigulu moralu în opiniunea publica si acest'a inca este unu castigu mare în politica.

S'au objectatu, ca prin activitate ne amu p'eface în guvernamentali și amu face servitiu guvernulu. Nu este asiá. Activitatea cã și passivitatea dupa impregiurãri pótã face servitiu guvernulu. Activitatea aru face atunci cându deputatii alesi s'aru ingremiã în partid'a guvernulu. Dara si passivitatea pótã face inca mari servicie guvernulu, cãci acest'a prin passivitatea n'ostã castiga mai multu său mai putieni deputati devotati siesi și acest'a nu va dice, ca natiunea n'ostã nu este reprezentata în legislatiune, cãci, cum s'a disu, nu recunósce sistemulu de o astu-feliu de reprezentatiune. Mai putieni servitiu pentru guvern aru fi inse atunci, cându deputatii nostri aru ocupã locul guvernamentaliloru și aru aperã interesele poporulu n'ostu.

Objectiunile aduse în contr'a activitãției dara nu stau. Venindu oratorulu asupr'a impregiurãrilor actuali politice și cautandu în largulustatulu vede ca natiunalitãțile nemagiare se afla în aceeași pusetiune, în care ne aflãmu și noi români. Urmeza dara ca tóte natiunalitãțile sa iã un'a și aceeași directiune spre a se aperã și spre a aperã si statulu de pericolulu neegalitãției, pre care-lu re-

cunoscute și insisi magiarii; *căci nemulțămirea naționalităților nu poate fi salutară pentru stat.*

Acestu punctu de manecare sa ne conducă și deca este sa fimu solidari cu aceia, care sunt amenințati că și noi, se întiege în marginile constituțiunii statului, atunci lupta noastră va avea efect.

Insira aci erorile politice dela conferința dela Mercurea încôce, între cari este și aceea ca românii din Transilvania n'au tînu comptu nici de solidaritatea cu românii din Ungaria. Mai departe ca nu trebuie sa facemul depărta ca n'ă noastră dela multimea deputatilor, dara nici dela netoleranța natiunale a ministrilor, cari astadi sunt, mîne nu, căci ori căti de putieni aru fi deputatii nostri, sa fia numai barbati conscii de misiunea lor, potu face forțe multu.

Deci recomanda propunerea sea spre primire.

Trombitasiu dupa o motivare scurta se declara pentru propunerea lui Pred'a.

A. *Lazaru* aduce momente forțe ponderose politice, prin cari arata si imposibilitatea, dara totu odata si superfluită passivității. Arata din si cu acelesi motive, lînga care adaugă si sociali, necesitatea activității. În cuventu se vede căti de oratoriu a facutu studiu asupra obiectului si nu vorbiă numai din sentimentu, dara si cu ratiune si se alatura lînga propunerea lui Dr. Borci'a.

Baritiu incepe cu marturisirea ca atătu argumentele aduse de Dr. Borci'a cătu si cele aduse de A. *Lazaru* au facutu mare impressiune asupra lui, pentru ca suntu argumente forțe ponderose; dara pre densulu totu nu l'au convinsu de ajunsu si deca din privintia teoretica li-aru putea acceptă, nu crede ca se voru putea realisa în pracsă. Asiă densulu nu pôte speră nimica dela solidaritatea cu slovacii pentru ca suntu multi renegati între densii si ei aru denunciat pre romani ca vreau sa faca conjuratiuni cu ei. Nemti, pentru cultura lor mai superioară privescu asupra românilor, că asupra unor semibarbari. Serbiu au o pusetiune mai favorabile, dara contingentulu lor e micu la numeru si asiă nefacendu majoritate ce voru puté face putienii deputati ai nostri si ai loru în fatia unei majorități magiare, din care se compune dîne la starea cea decadiuta a țerei sub administratiunea guvernului ungurescu; spune ca secuii emigrăza ciopore întregi în Romania si mai departe în orientu pâna pre la Cairo. Spune apoi, ca magiarii insisi nu vreau că noi sa participăm la dieta (Asiă dara noi sa le facem magiariloru pre voia. ref.) si pentru aceea au creatu legi asiă vitrege electorali. Elu are cea mai buna speranta în creșterea inteligentiei noastre si ca imperatulu, carele este adî reu informatu despre romani, mîne poimîne, fiindu mai bine informatu iera se va întorče cu iubirea sea spre noi si asiă partinesce propunerea comisiunii.

Se propune încheierea desbaterei si se primesc, mai remanendu numai propuneriloru dreptulu de a vorbi.*)

Dr. *Borci'a* resfrange argumentele aduse de *Baritiu* si-lu combate cu insusi cuvintele lui, ca guvernulu si magiarii nu potu decătu sa se bucre de passivitatea noastră.

Eu nu m'amu provocatu la conjuratiuni, dice orat., ci la formarea de partida natiunale în marginele constituționalismului si în parlamentu, spre apararea natiunale si chiaru a statului, din care sa se delature reulu si nemulțămirea. Apoi deca serbiu, slovacii etc. nu potu

*) Temerea exprimata de mai multi, ca la lucruri neînsemnate desbaterele voru fi lungi, si la chestiunea cea mai momentuosa voru fi cătu de scurte, s'a implinita.

Ref.

fi solidari cu noi, celu putienu românii din Ungaria potu fi.

Deca vomu asteptă noi pâna sa facemul majoritate în țiera, nu vomu ajunge la nimica.

Dr. *Tincu* facendu propunerea aparata de *Trombitasiu* de a sea (*Trombitasiu* a fostu retras'o) atrage atentiunea conferintiei asupra pericolului din neparticiparea la alegeri pentru populu român, care va fi trasu si împinsu de unii altii si dusu la urna pentru interese de deputati; este dara pentru alegere de deputati, cari apoi sa nu participe la legislatiune.

În fine ref. comisiunii apera propunerea acestei si termina cu o satira ridicula, ca deca magiariloru li place passivitatea sa le faca si românii placerea acest'a.

Punendu-se propunerile lui Dr. *Borci'a* si Dr. *Tincu* un'a cătu un'a la votu nu obtienu decătu 10—11 voturi, iera a comisiunii o majoritate mare, care propunere fu întempinata cu aclamatiune din partea majorității.

Dupa acest'a s'a alesu o delegatiune, insarcinata cu executarea conclusului. În delegatiune s'a alesu: *Baritiu*, Dr. *Ratiu*, *Ioanu Hani'a*, Dr. *Nemesiu*, A. *Densusianu*, *Pred'a*, I. *Moldovanu* *Augustinu Munteanu*, *Trombitasiu*, Dr. *Pecurariu*. Dr. *Borci'a* (în absența sa) si *Gabr. Manu* (în nu voienta sa) si *Primescu* sa primisca a fi membri ai delegatiunii.

Siedinti'a s'a terminatu la 10 ore noptea.

A două di la 10 ore s'a verificatu protocolulu.

O întrebare remane pentru noi neresolvita. Conferința s'a declaratu pre sine de conferintia de individi particulari si a votatu passivitate. Afara de cei 163, cari parte au fostu si parte trebuie sa fia passivi, ce voru face alegatorii celor 1,100.837 romani, cari n'au participatu la conferintia?

„*Kelet*“ este forțe întaritu asupra rezultatului conferintiei române din Sabiu. Ne-amu insielatu, dice, în tôte sperantiele presupuse despre sobrietatea românilor. Ni se suia sângele la capu, dice „*Kelet*“ mai departe, cându cugetăm asupra cutezantiei românilor, cari prin unu conclusu că acest'a îndreptatu asupra întregității statului, provoca astfelu.

„*Magyar Polgár*“ inca se mira de rezultatulu conferintei si dupa informatiunile ce dice ca le are dela corifeii passivistiloru, caută la acestu resultat aru fi cauza cea amenințatioria a ministrului *Tisza*, carea dupa citat'a foia nu escusa gresiela politica a românilor.

Dieta Ungariei si-a terminatu Luni în 24 Maiu siedintiele si cu aceste s'a încheiatu sesiunea si periodulu dietale de pâna acum. Dieta intrăga, magnati si deputati se adunara în casa magnatiloru, unde ministrulu presiedinte *Wenkheim* a cetitu cuventulu de tronu de încheiare. Cuventulu recapitulăza cele ce s'au facutu în decursulu periodului si cele ce eră sa se faca, dara nu s'au facutu. Pre ceste din urma le escusa cu anii cei rei si crisele financiali; se da în fine inse espressiune sperantiei, ca cele ce nu se putera face pâna acum se voru face în viitoru si inca într'unu tempu relativu forțe scurtu.

Spre sciintia!

Conferința natiunale din 23 Maiu în fine, pre cându eu nu mai eram presentu, aru fi constituitu unu comitetu spre efeptuirea conclusului de passivitate, în care, precum audu, si eu asiū fi alesu de membru.

De ore-ce în propunerea pentru passivitate a majorității comisiunii esmive primite de conferintia, de comitetu nu a fostu vorba; de ore-ce eu nu amu luat parte la pertracta-

rea despre comitetu; de ore-ce eu amu reprezentatu propunerea contraria a minorității; asiū eu cu multu mai multu, decătu alti domni aderinti ai passivității, me simtu indemnatu a nu primi aceea alegere, si neavendu cui sa insinuedu acest'a, aduca resig-narea mea la cunoscinti'a publica.

Sabiu în 25 Maiu 1875.

Dr. *Borci'a*.

✕ Afiamu ca d. N. *Calimachi-Catargiu* este numitu agentu la Parisu în loculu ce eră vacantu. Acesta numire este din cele mai fericite, si suntemu siguri ca toti o voru apretia că noi. Dlu *Calimachi-Catargiu* a fostu dejă ministru de esterne, si prin cunoscintiele sele de omeni si de lucruri, prin tactulu seu, prin lealitatea si patriotismulu seu luminatu, a datu totu-de-un'a probe de unu adeveratu omu de statu.

Numirea sea că aginte alu Romaniei la Parisu nu pôte decătu sa produca cele mai escelente efecte pentru interesele si bunele relatiuni ale ambelor state. Noi apretiamu cu atătu mai multu ajungerea acestei tiente, ca tînemul multu la spriginulu si amicitia unei țieri că Franci'a, si voimu că sa le consolidăm, nu prin vorbe si declaratiuni, ci prin fapte positive si legaturi reale. „*Press'a*.”

✕ „*Correspondenti'a ungara*“, vorbindu despre primirea facuta principelui *Nicolau* alu *Muntenegrului*, de cătra Imperatulu *Franciscu Iosifu*, cu ocaziunea voiajiului în *Dalmati'a* se exprima astfelu:

„Se scie ca cu ocaziunea voiajiului Imperatului la *Cattaro*, principelu *Muntenegrului* a fostu primitu de cătra *Franciscu Iosifu* cu onorile datorite membriloru familielor domnitorie. Credemu ca trebuie sa apesăm asupra acestui faptu, căci esprima cugetarea guvernului austro-ungurescu fatia cu visurile *Inaltei Porti*, visuri dupa cari acest'a aru revindeca asupra *Muntenegrului* unu dreptu de suzeranitate, pre care nu l'a avutu nici odata. Visit'a principelui *Nicolau* la *Cattaro* nu pôte decătu a intari si mai multu sentimentele de bunavointia ale Austro Ungariei fatia cu *Muntenegrului*. Principele *Nicolau* e forțe bine vediutu la curtea *Vienei*, si atitudinea ce a aretatu în afacerea dela *Podgoriti'a* i-a meritatu aprobatiunea mariloru puteri. Elu a sciutu sa concilieze tôte datoriele sele si a esitu cu onore dintr'o situatiune dificile. Elu pôte privi dara cu linisce invitatiunea Portiei relativa la regularea afacerii dela *Kolasinu* si la delimitarea fruntarielor. La trebuintia spriginulu mariloru puteri nu-i va lipsi.”

✕ Găsimu în „*le Constitutionnel*“ dela 16 Maiu urmatoriulu articolu asupra Romaniei si în specialu asupra triumfulu obtienutu de partidulu liberalu-conservatoriu cu ocaziunea ultimelor alegeri. Din apretiarile acestui diariu francesu se va putea vedea cum se judeca în strainatate acestu triumfu, a căroru importantia se silescă a o nimici opositiunea rosiloru:

Pre cându la Sudulu Turciei regatulul Greciei se familiarisăza asiă de anevoia cu institutiunile parlamentare si strabate în acestu momentu o crisa, cărei'a nu-i lipsescă gravitatea, la nordulu imperiului otomanu Romania practica cu succesu si în profitulu principiloru conservatorie, regimulu constituționalu.

Alegerile generale cari se terminara au datu o imensa majoritate partidulu ordinei. Totulu face a se prevedea ca nou'a camera va merge pre urmele vechiei camere a deputatiloru alesi în 1872, care a adusu mari servitii, ajutandu, cu întielepciune si inteligentia, actiunea guvernului prin-

ciaru, care inse n'a incetatu de a luă initiatiua tuturoru reformelor luminate. Romania prin istoria sea, prin originea populatiuniloru sele, că si prin faptele politice contemporane, tîene esentialmente de rasi'a latina si în particularu de Franci'a. Institutiunile sele ne încredintiăza despre acest'a.

Justiti'a basata pre codulu francesu, e distribuita cu ecuitate egala pentru toti. Reprimarea severa a abuziloru si grabnic'a reparatiune a eroriloru de jurisprudentia, remasitie ale tempului trecut, au pusu dejă magistratur'a romana, în cea mai mare parte, pre aceeași linia cu magistraturele tieriloru. Instruțiunea publica a avutu partea sea larga printre reformele facute. Doue universitati s'au creatu, la *Bucuresci* si *Iassi*, licee s'au stabilitu în orasiile de a două mîna, pre cându scolele primarie fundate prin tôte comunele rurale, au destepatatu în modu puternicu si au întaritu sentimentulu natiunale si iubirea de munca.

Organisarea armatei a venitu sa completeze acesta educatiune a natiunii. Romania posedă, adu o armata regulata si permanenta, în giurulu cărei'a se grupăza armata teritoriale si militiele; tôte comandate de oficeri esiti de prin scole speciale si din cadrele armatei regulate. Multamita acestei organizatiuni, Romania e în stare a-si aperi drepturile sele si independenti'a pre care o datoresce mariloru puteri crestine, si de a se mantiené că statu neutru, dupa esemplulu *Belgiei* si alu *Elvetiei*.

Unu spiritu mare de ordine si de economie s'au adusu în tôte ramurile administratiunii. Bun'a întrebuintare a baniloru publici este tiente a statelor noué: Greci'a din nenorocire n'a sciutu s'o evite. Romania din contra s'a petrunsu mai bine de necesitatea de a restringe cheltuelile sele la strictulu necesariu si de a indepliní angajamentele sele financiare cu acea punctualitate care consolidăza creditulu natiuniloru că si alu individiloru. Sistemulu căiloru de comunicatiune s'a desvoltatu în proportiuni mari. Romania posedă astadi 1500 chilometri de drumu de feru, unu mare numeru de căi pentru comunicatiunea mare si mica, o rețea telegrafica ce imbratisăza întregulu teritriu. Servitiulu postelor este din cele mai bine organizate, si acum de curendu Romania a participatu la congresulu din *Bern'a*, spre a aderă la uniunea generala a postelor.

Acest'a este totalulu reformelor severite sub domni'a principelui *Carol I*, eu concursulu omeniloru de ordine cari au departatu, cu o obstinatiune laudabile, politic'a turburatoriloru, ale căroru proiecte ambițioase amenintiau sa creeze Romaniei conflicte redutabile cu vecinii sei. Este dara unu adeveratu actu de întielepciune din partea alegatoriloru romani, ca au încredintiatu din nou prin voturile loru aprôpe unanime, destinele patriei loru unoru omeni luminati cari au cârmuit'o de căti-va ani.

„*Tr. Carp.*”

Observări de pre galeria sinodale.

(Urma re.)

Înainte de tôte luăm rolulu de corectoru si rugăm on. cetitori ca în numerulu trecut sa scrie la loculu cuvenitu în locu de VII unu VIII, pentru ca despre a opt'a si nu a șeptea siedintia a fostu vorb'a; cu erorile de tipariu, cine se pôte luptă că sa iese invingatoriu, mai cu sēma în tipografiile noastre.

Îndreptându erorea comisa nu de noi, trecemu la

siedinti'a a IX dela 28 Aprile cu carea speram multi deputati ca se voru termină siedintiele anului acestui'a.

Dupa cetirea si verificarea a doue protocoale

Presidiul anunca sinodului intarirea alesului ases. cons. Dr. Il. Puscaru, ceea ce se primesce cu placere de sinodu. La locu a fostu interpelatiunea dep. Patiti'a in privinti'a mesurilor luate in contr'a oprirei unoru carti scolastice de catra guvern. La locu dicemu, pentru ca s'a datu consistoriului ocaziune a rosti publice, ca cartile oprite de guvern n'au fostu introduse nici odata in scolele nostre; ce atinge cartile de P. Zach. Boiu, dificultate din caus'a unoru pasage, a respunsu consistoriulu, ca s'au datu deslusirile necesarie guvernului, in urm'a caroru cartile acele nu se voru mai dificulta. Interpelantele se multiamesce.

Surprindere a facutu dep. Dr. Mesiotă, carele in o siedintia premergatorie recunoscu, ca profesorii seminariului nu suntu pre ingreunati cu orele de prelegeri ce le au asuprasi, candu astadi, totu densulu revine in forma de propunere asupr'a acestui obiectu si dice, ca deca cum-va s'aru arata necesitatea, sa se dea voia consistoriului de a crea unu postu de suplentu si sa i se voteze si unu salariu de 800 fl. ceea ce pana se prinda auditoriulu de veste cum, se si primi. Nu voimu sa adaugemu bunatatea intentiunei cu propunerea acest'a, inse vedemu o neconsecuentia in procedere.

Ceea-lalta parte a siedintiei antermeridiane o ocupa raportulu comisiunei financiale, care este lungu si bogatu de cifre. O impregiurare nu o putemu trece aici cu vederea si adeca: sinodulu a votatu pre langa recunoscinti'a sea d-lui casariu c. r. capitanu in pensiuone Constantin S t e z a r u unu adausu de 200 fl. la remuneratiunea de 300. D-lu capitanu, generosu ca totu-deun'a, a convertitu adausulu acest'a spre ajutoriulu teneriloru studentu de pre la universitati, o fapta carea i radica si mai multu splendorea caracterului seu celui nobilu, in sensulu celu mai strictu alu cuventului. Onore cui se cuvine!

(Va urmă.)

dice

† Diet'a Ungariei.

In siedintiele casei reprezentative s'au discutatu in tempulu din urma regulamentul de casa. Dile intregi au absorbitu acestu proiectu sterilu, care aduse in discussiune o monotonia ce numai prin unele interpelatiuni se intrerupse din candu in candu. S'au ventilatu — pentru a aminti unu esemplu de sterilitate — nisce intrebări ca acestea: Au strainii dreptu sa apara in coridoru, sa se dea interpelatiunile in scrisu seu cu graiulu, la inceputulu seu la capetulu siedintiei?

In siedinti'a dela 21 Maiu s'au pornitu torintele respunsuriloru ministeriali la unele interpelatiuni. Ministrulu de interne Tisza raspunde la interpelatiunea lui Babesiu facuta pentru unele abusuri comise de unii judicercuali si vice-comiti la conscrierile alegatoriloru. Ministrulu declara cu resolutiunea sea indatinata, ca nu are cunoscintia de abusuri sistematice a oficialiloru si de acea trebuie sa respinga o invinuire adusa in termini atatu de generali fiindu ca este o insultare si denunciare a intregu statului oficialu. Deca se intempla abusuri particulare, acestea se voru pedepsi. Ministrulu intraba, ca trebuie sa trimita dora comisari regesci in tote partile tierei. Acest'a, multiamita lui Ddieu, nu este de lipsa, si la unu atare casu aceste mesuri nu voru fi indreptate numai contr'a oficialiloru, ci voru ave urmări rele mai cu sema pentru amicii domnului interpelante. Interpelantele nu este multiemitu cu respunsulu ministrului.

In siedinti'a dietei dela 22 Maiu interpelaza Mileticiu in caus'a ordonantiei de reuniune a ministrului de

interne: Pentru ce a restrinsu ministrulu Tisza libertatea reuniuniloru, pentru ce a regulatu densulu acest'a afacere importanta in forma unu emisu si n'a substernutu unu proiectu de lege? Emisulu respectivu este indreptatu deadreptulu contr'a natiunalitatiloru de limba nemagiara si contradice legei de natiunalitati, cu deosebire in punctulu, care opresce reuniunile de a purta titlulu de „natiunale“, pre candu conformu dispositiuniloru din legea de natiunalitati, reuniuni salutare, scientifice si comerciale etc. se potu infiinti fara de acest'a restringere. Pre ce basa legale a indreptatu ministrulu emisulu seu catra municipie? Are de cugetu ministrulu sa substerna indata ce se va deschide sesiunea viitoria o lege liberala, drepta si corespundietoria interteselor natiunalitatiloru, prin care sa se reguleze dreptulu de reuniuni si de adunari?

Em. Stanescu interpelaza pre ministrulu de justitia, pentru ca s'au vatematu drepturile natiunalitatiloru nemagiare respingendu-se rogările compuse in limba nemagiara, de catra judecatoriile de prim'a instantia. Oratorulu provoca pre guvernulu in interesulu natiunalitatiloru, sa puna odata capetu acestei procederi ilegali.

Ministrulu Tisza raspunde la interpelatiunea lui Mileticiu relativu la emisulu ce reguleza reuniunile, ca densulu a lucratu pre temeulu dreptulu de inspectiune ce-i compete, astupandu o lacuna in legislatiunea nostra de ocamdata printr'unu emisu, pentru ca sa scie locuitorii tierei ce principie urmaresce guvernulu cu privire la reuniuni. Nu se vede vre-o urma de ilegalitate, seu de tendintia antinationalistica in acelu emisu, fiindu ca se dispune disolverea unei reuniuni numai in doue casuri si anume: deca urmaresce tendintie periculoase statului seu deca se administrea banii reuniunei cu necredintia. Acest'a nu pote fi neplacutu nice unei natiunalitati, ci celu multu unoru persoane particulare. Interpelantele se pare ca privesce natiunalitatea sea de natiune, deci oratorulu reflecta, ca in statulu ungurescu esista numai un'a natiune politica si acest'a este cea magiara.

Natiune si natiunalitate nu suntu identice si dorintiele acelor'a, cari sub pretestulu scutului natiunalitatiei ataca ide'a statului ungurescu, nu le va satisface oratorulu nici candu. Deosebirea intre natiunalitate si natiune nu este noua, ea a fostu creata prin legea dela 1868. Distinctiunea pusa de legea acest'a, dupa carea in Ungaria esista numai un'a natiune politica si mai multe natiunalitati, este dupa parerea ministrului corecta si de aici nu se va abate spre placerea dlui ablegatu. Emisulu nu dice ca o reuniune sa nu se numesca serbesca, romanésca, dara intre marginele Ungariei numai natiunea magiara care este natiune politica se pote folosi de titlulu „natiunale“.

Mileticiu se roga sa i se conceda a replică in siedinti'a cea mai de aproape fiindu ca n'a intielesu bine respunsulu. I se concede.

In siedinti'a de dupa amedi replica Mileticiu la respunsulu ministrului, ca nu pote consenti cu teori'a lui Tisza relativu la dreptulu de statu ca guvernulu sa astupe lacunele legislatiunei prin emise ministeriali, pentru ca atunci unu guvern aru pote sa restorne intraga constitutiunea. Oratorulu nici candu n'a atacatu unitatea teritoriale a Ungariei in favorulu natiunalitatiloru. Ministrulu de interne amerintia totu-deun'a si canta unu pretestu pentru a sfarama pre natiunalitati. Oratorulu nu ia respunsulu ministrului la cunoscintia.

Ministrulu Tisza raspunde, ca nici serbii nici celelalte natiunalitati n'au sa se tema de amerintiările sele, pentru ca densulu doresce, ca toti locui-

torii tierei sa se sentia multiemiti, dara va lovi totu-deun'a pre aceia, cari iau natiunalitatiloru acesta multiemire si linisce voindu a o face imposibila in patri'a comuna.

Respunsulu se ia apoi la cunoscintia.

Romania.

Bucuresci, 9 Maiu 1875.

Diu'a de 10 Maiu este o serbatoru natiunale, aniversarea suirei pre tronulu a Mariei Sele Carolu I, alesulu natiunei din 1866, salvatoriulu tierei din „gura prapastiei“ in care se svercolea in acelu tempu, candu spiritele erau descurajate si incremenite, candu nimenea nu mai credea in viitoru, candu chiaru puteri amice din occidentu tratau in secretu despre curmarea vietii nostre, candu anarhi'a era in casa si invasiunea straina la usia!

Cu catu pericolulu de atunci era mai mare, cu atatu bucuria ce simte astadi fia-care romanu sinceru si iubitoriu de tierra, este mai viu resimtitu si repetatu astfeliu in fia-care anu de pace, progresu si stabilitate si incredere in viitoru. Diu'a de 10 Maiu este acea di memorabile, candu s'a realizatu dorinti'a cea mai scumpa a tuturoru romaniloru, dorinti'a esprima solemn de natiune in divanulu ad hoc, dorintia urmarita de diecimi de ani si implinita cu pace si fericire in 1866, candu se puse bazele noului edificiu politicu si socialu si se funda o Dinastia romana aleasa din un'a din cele mai ilustre familii domnitorie ale Europei.

Suirea pre tronulu Romaniei a Mariei Sele Carolu I. insemnadia departarea cu totul si din ce in ce mai multu de acea epoca de trista memoria, candu domniele erau mai multu nisce arendasii provisorie, ce se castigau prin intrigi si prin grati'a viziriloru si sultaniloru. Suirea pre tronulu a Mariei Sele Carolu insemnaza curmarea aceloru intrigi continue pentru domnie si umiliri degradatorie, la care domnii nu de multu se supuneau seu si vedeu capulu luat de cati-va turci si dusu la Tiarigradu, fara a se gasi unu singuru soldatu romanu gat'a sa apere onorea tierei si sa spele o asemena rusine si degradare natiunale.

Domni'a Mariei Sele Carolu I insemnaza radicarea demnitatii natiunale, reinvierea tractatelor strabune, a independentiei si autonomiei garantate de acele tractate, fondarea unei ilustre dinastii romane, stabilitatea si virtutea pre tronulu, organizarea intinsa si serioasa a unei armate natiunale, gat'a a-si aperi'a tierra; linistea si progresulu in intru, castigarea stimei si increderii Europei in viitorulu Romaniei.

Unde eramu in 1866?... „Eramu la gura prapastiei, eramu deja cadiuti intrens'a si ne-a trasu afara, cu puterea magnetica a sacrificiului pentru o idee mare, Principele regale Carolu de Hohenzollern.“

Dela acea epoca de periculu tier'a a mersu totu progresandu din anu in anu, si mai alesu de cati-va ani incoco s'a potutu vedea si pipai devoltarea morala si materiala, radicare a creditului, aventulu spiritului de asociatie si fundarea atatoru institutiuni financiare, aventulu comericiului si industriei agricole prin acele artere vitale puse in circulatiune care suntu cele 1500 chil. cai ferate, si 10,000 kilometre siosele; canalisari si imbnatatiri efectuate seu incepute in porturi; imbnatatirea tuturoru servitieloru publice; mersulu regulatu alu finacieroru si alu platiiloru si intarirea creditului statului. Si pre langa numeroasele progrese materiale, radicarea moralului si credintiei in viitoriu, organizarea bisericeii nationale prin instituirea santului sinodu; intinderea instructiunei publice; intarirea disciplinei si a instructiunei in armata; sustinerea cu demnitate si

tarie a drepturiloru nostre natiunale in fati'a puteriloru Europei si increderea intr'unu viitoriu siguru si stralucitu.

De aceea toti romanii saluta adica totu-deun'a, cu bucurie si incredere diu'a memorabile de 10 Maiu, saluta pre M. S. Domnulu si M. S. Domm'a, modelu de virtute si devotamentu pentru tierra, cari ne-au adusu stabilitatea pre tronulu sivrutea in palatu.

Noi salutamu din inima impreuna cu toti romanii iubitori de tierra acesta di de serbare natiunale care ne-a asiguratu pacea, progresulu si viitorulu celu frumosu alu Romaniei.

„Pr.“
Incepemu revist'a de astadi, dice „Vocea Gov.“ numerulu ultimu, prin a anuncia lectoriloru nostri ca corpurile legiuitoare suntu convocate in sesiune extraordinaria pentru diu'a de 19 Maiu, prin decretulu domnescu Nr. 808. — Nu ne-amu insielatu dara candu diseramu in nr. precedentu ca representatiunea natiunala nu va intardi de a fi chiamata in sesiune extraordinaria. Incatu privesce cestiunile ce voru ocupati activitatea legiferatore a acestei sesiuni, noi credemu ca pre langa verificarea titluriloru si respunsulu la mesagiulu tronului puterea legiuitoare va trata inca si cestiunea tratatelor de comerciu, cum si de a statuati asupr'a rezultatulu licitatiunei ce va avea locu la 16 pentru concedarea unei linie ferate care va face junctiunea cu caile Austriei pre la Predelu. — Aceste inse suntu conjecturile nostre si nu putemu afirma ca cestiunile mentionate, seu numai ele, voru forma obiectulu debateriloru legiuitoare.

† Luni, 5 Maiu, la ora 5 si diumetate dupa amedi, a incetatu din viatia Inaltu Presantia Sea Nifonu Archiepiscopulu si Metropolitulu alu Ungro-Valahiei, exarhu alu plaiuriloru si primatu alu Romaniei.

Inaltu P. S. S. s'a nascutu in Bucuresci, la anulu 1797. A intratu in sant'a monastire Cernic'a la anulu 1809, unde a statu pana in anulu 1872. Februaru 1, candu s'a orenduitu economu alu santei episcopii Remnicu, iera de acolo, inaltindu-se la trepta de archimandritu, a trecut in calitate de egmenu alu santei monastiri Cozi'a.

In anulu 1841, s'a numitu Vicariu alu santei metropolii a Ungro-Valahiei si totu in acelasi anu a fostu radica la trepta de Archiepu cu titlu Sevastis.

In anulu 1848, s'a renduitu carmuitoriu alu episcopiei Ramnicu.

In anulu 1849, a fostu oranduitu carmuitoriu alu santei metropolii, iera in anulu 1850, a fostu alesu si intaritu Metropolitulu alu Ungro-Valahiei. (Monitorulu)

In mormentarea Inaltu P. S. S. Metropolitulu s'a facutu dupa urmatoarea programa, ce publica „Monitorulu“:

Mercuri in 7 Maiu la 9 ore dimineti'a a avutu locu ceremoni'a funebra in biserica santei metropolii.

Mari'a Sea domnitoriulu va asista la servitiulu funebra in sant'a mitropolie.

Au fostu presenti:

Domnii ministri,

D-nii vicepresidinti si membri ai senatului aflati in capitala.

Inaltele curti de casatiune si de compturi.

Curtile si tribunalele, si tote autoritatile administrative din capitala.

La ora 9 si diumetate, cortegiulu funebru a pornitu din curtea santei metropolii, cu urmatoriulu ceremonialu:

1. Unu escadronu de gendarmi deschidea marsiulu. 2. Scolele. 3. Clerulu dupa ordinea erarchica. 4. Declaratiunile I. P. S. S. purtate pre perne de Archimandriti si protosingheli. 5. Corulu vocalu alu bisericeiloru. 6. Corpulu Inaltu Presantiei Sele asiediatu pre scaunulu archipastorescu care va fi escortatu pre o parte si alta de o campanie de geniu. 7. Domnii ministrii. 8. Cas'a civila si militaria a M. S. domnului in inaltele corpuri alte statului. 9. Corulu vocalu alu seminariulu si alu

